

Longyearbyen kirkegård

Høring | Dato: 17.01.2008 | [Justis- og beredskapsdepartementet](#)

(<http://www.regjeringen.no/no/dep/jd/id463/>)

Opprinnelig utgitt av: Justis- og politidepartementet

Status: Ferdigbehandlet

Høringsfrist: 01.09.2007

Høringsbrev

Vår ref.:

.().

Høringsinstansene_().

Deres ref.	Vår ref.	Dato
	200412025- /PMB	18.06.2007

()

Høring - forslag til forskrift om kirkegårder i Longyearbyen

Justisdepartementet sender på høring forslag til forskrift om kirkegårder i Longyearbyen.

I dag reguleres drift og vedlikehold av kirkegårder i Longyearbyen av kirkegårdsvedtektene for Longyearbyen kirkeråd. Bakgrunnen for det nye forskriftsforslaget, er at regelverk og administrative forhold er endret siden kirkegårdsvedtektene ble fastsatt i 1994. Det anses dessuten hensiktsmessig å forskriftsregulere spredning av aske på Svalbard, da det i dag ikke finnes regler for slik spredning på Svalbard.

Justisdepartementet ber om at den enkelte høringsinstans vurderer behovet for, og eventuelt sørger for, oversendelse av høringsbrevet til berørte underinstanser. Vi ber om tilbakemelding dersom dette høringsbrevet bør forelegges instanser som ikke står på høringslisten.

Fristen for å sende inn høringsuttalelser settes til 1. september 2007. Vi ber om at høringsuttalelser sendes til Justisdepartementet v/Polaravdelingen, Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo.

Liste over høringsinstansene, høringsnotat, samt forslag til forskrift følger vedlagt.

Med hilsen

Kjerstin Askholt
ekspedisjonssjef

Per Martin Borg
førstekonsulent

Høringsnotat

1. Innledning

Forslaget bygger på en videreføring av de regler som fremgår av kirkegårdsvedtektene for Longyearbyen kirkegård av 1994 og regler fra lov 7. juni 1996 nr. 32 om kirkegårder, kremasjon og gravferd (gravferdsloven). Gravferdsloven er ikke gitt anvendelse på Svalbard, jf § 27. Som et utgangspunkt skal de regler og ordninger som gjelder på fastlandet også gjelde på Svalbard med mindre særlige grunner taler for en annen løsning. Det er videre en målsetting å holde de administrative ordningene på et minimalt, men likevel forsvarlig, nivå. Forslag til forskrift om kirkegårder i Longyearbyen som fremgår av høringsnotatet her, er utformet på bakgrunn av det system som gjelder på fastlandet, samtidig som de er tilpasset de særlige forholdene som gjelder på Svalbard. Med dette siktes det både til de fysiske forholdene på øygruppen og til forhold av administrativ karakter.

2. Bakgrunnen for forslaget

Forskriftsforslaget fremmes på bakgrunn av endringer i den senere tid. I forhold til kirkegårdene i Longyearbyen er det en rekke lov- og forskriftsendringer og også noen administrative endringer som initierer forskriftsregulering. I Longyearbyen er det i dag to kirkegårder. Kun den ene kirkegården er åpen for nye gravlegginger. I praksis vil derfor dette høringsbrevet kun omfatte denne kirkegården, selv om forskriftsforslagets § 1 omfatter alle kirkegårder i Longyearbyen.

I tillegg regulerer forskriftsforslaget også spredning av aske på Svalbard. I dag gjelder det ingen regler for slik spredning på Svalbard, jf nedenfor. Departementet ser det derfor som hensiktsmessig å fastsette regler om dette.

2.1 Endrede rettslige og administrative forhold for kirkegårdene i Longyearbyen

Som nevnt innledningsvis gjelder ikke gravferdsloven på Svalbard. De øvrige reglene som gjelder for kirkene i Norge, først og fremst lov 7. juni 1996 nr 31 om Den norske kirke (kirkeloven), er heller ikke gitt anvendelse på Svalbard. De regler som nå gjelder for kirkegårdene i Longyearbyen følger således kun av kirkegårdsvedtektene som ble vedtatt i 1994. Disse vedtektene viser til den gamle loven om kirker og kirkegårder av 1897 og til den tidligere kulturminneforskriften, som begge er opphevet. Reglene i kulturminneforskriften fremgår i dag av lov 15. juni 2001 nr. 79 om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven) kapittel 5, og reglene i lov om kirker og kirkegårder fremgår av den nye kirkeloven og gravferdsloven.

Videre er det i kirkegårdsvedtektene bestemt at Svalbard Samfunnsdrift skal ha vedlikeholdsansvaret for kirkegårdene. Svalbard Samfunnsdrift har etter innføringen av Longyearbyen lokalstyre (LL) blitt en ren driftsenhet underlagt LL, omdøpt til Bydrift Longyearbyen. I etterkant av opprettelsen av LL har det vært uklart hvem som har det økonomiske ansvaret for vedlikeholdet på kirkegårdene. I forskriftsforslaget legges det opp til at LL gis dette ansvaret i tråd med at dette er et kommunalt ansvar på fastlandet.

2.2 Manglende rettslig regulering av askespredning på Svalbard

Sysselmannen får i kraft av sin myndighet som fylkesmann (jf lov 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard (svalbardloven) § 5) søknader om tillatelse til spredning av aske på øygruppen. Som bakgrunn for sin avgjørelse har Sysselmannen tatt i bruk de prinsipper som gjelder på fastlandet, selv om disse ikke gjelder på Svalbard. Det har nylig kommet en søknad om askespredning til Sysselmannen. Tall viser at det i en tiårs periode ikke har kommet inn mer enn en håndfull søknader. Departementet finner det likevel hensiktsmessig å gi regler for slik spredning samtidig som det gis regler for kirkegårdene i Longyearbyen.

3. Forholdet mellom kirkegårdens daglige drift og kirkegården som kulturminne

Svalbardmiljøloven § 39 regulerer hva som skal anses som kulturminne. I annet ledd heter det at "spor etter menneskegraver av alle slag, herunder kors og andre gravmarkeringer [...] er faste kulturminner som er fredet uavhengig av alder". Videre heter det i tredje ledd at det tilhører en "sikringssone rundt [...] det faste kulturminne [på] 100 meter i alle retninger om ikke Sysselmannen fastsetter en annen avgrensning". Dette innebærer både at hver enkelt grav og kirkegården som sådan er underlagt reglene for kulturminner etter svalbardmiljøloven kapittel 5. De særskilte reglene som gjelder for kirkegårdene som kulturminne fremgår altså av svalbardmiljøloven, og vil derfor ikke bli regulert som sådan i forskriftsforslaget. Noen grenseområder er likevel foreslått regulert i forslaget.

Som nevnt er det i dag to kirkegårder i Longyearbyen. Den ene kirkegården er ikke åpen for nye gravlegginger. Denne kirkegården reguleres således kun av reglene om kulturminner og er dermed Sysselmannens fulle ansvar.

3.1 Forholdet mellom vedlikeholdsansvaret og kulturminneregelverket

Ansvar for driften og det regelmessige vedlikeholdet av kirkegårdene, er i forslaget lagt til Longyearbyen lokalstyre (LL), jf § 2 annet ledd. Dette er i tråd med den ordningen som gjelder på fastlandet der vedlikeholdsansvaret er et kommunalt ansvar i økonomisk forstand, og dersom det er særskilt bestemt også i rent faktisk forstand, jf gravferdsloven §§ 3 og 23. Se mer om de økonomiske konsekvensene for dette ansvaret nedenfor i kapittel 4 og i kommentaren til forslagens § 2.

Sysselmannen har som nevnt ansvaret for kulturminnene på Svalbard. Ansvar omfatter blant annet krav til vedlikehold, men omfatter også mer enn som så. Forskriftsforslagets § 2 må således betraktes som et unntak fra regelen om at Sysselmannen har ansvar for alle kulturminner når det gjelder vedlikehold. Det øvrige ansvaret for kirkegården som kulturminne vil fortsatt ligge hos Sysselmannen. Det påpekes imidlertid at Svalbard kirke uansett har det øverste administrative ansvaret for kirkegårdene, jf forslagens § 2 første ledd.

Denne tredelte løsningen er valgt fordi det legges mer vekt på at kirkegården skal fungere som gravplass og mindre vekt på at stedet også er et kulturminne. Departementet oppfordrer derfor Svalbard kirke, LL og Sysselmannen til å finne konstruktive ordninger innenfor forskriftsforslagets ramme, noe som departementet ser at allerede gjøres i dag.

3.2 Forholdet mellom festeretten og kulturminneregelverket

Forskriftsforslagets § 4 regulerer forholdet mellom festeretten og graven som kulturminne. Så lenge en privatperson har festerett til en grav, er det festeren og ikke Sysselmannen som har ansvaret for den enkelte grav. Når festetiden er ute omfattes graven av de ordinære reglene for kulturminner som Sysselmannen har ansvaret for, med de modereringer som fremgår ovenfor.

I festetiden er det den privatperson som har inngått festeavtale som har vedlikeholdsansvaret for den enkelte grav. De øvrige gravene det ikke er inngått festeavtale om, eller hvor festetiden har gått ut, og kirkegården for øvrig, har Longyearbyen lokalstyre på vanlig måte vedlikeholdsansvaret for.

4. Administrative og økonomiske konsekvenser

Forslaget innebærer noen nye økonomiske og administrative konsekvenser. For Svalbard kirke og Sysselmannen på Svalbard vil forslaget ikke innebære endringer. For deres del innebærer forskriftsforslaget kun en presisering av de oppgaver som allerede påhviler dem i dag.

Forslaget innebærer imidlertid endringer i Longyearbyen lokalstyres ansvarsområde. LL vil gjennom forslaget få ansvaret for vedlikehold på de kirkegårder som er åpne for gravlegging. Det vil i praksis si én av de to kirkegårdene innenfor Longyearbyen arealplanområde. Dette får både økonomiske og administrative konsekvenser for lokalstyret. Når det gjelder de administrative konsekvensene, betyr det at det utarbeides rutiner for vedlikeholdet og at dette rent faktisk gjennomføres. I økonomisk henseende må LL bære de faktiske kostnadene ved vedlikeholdet. Departementet kan ikke se at det økonomiske ansvaret vil beløpe seg til store summer, slik at dette bør kunne dekkes innenfor eksisterende budsjетtrammer. Kirkegården er liten og uten beplanting. Videre har de privatpersoner som har festerett til grav ansvar for hver sin grav. Dette vil derfor bidra til begrensede økonomiske utgifter for LL.

5. Merknader til de enkelte bestemmelsene

Til § 1 Virkeområde

Forskriften gjelder for de kirkegårder som befinner seg innenfor Longyearbyen arealplanområde. I dag inkluderer området som nevnt to kirkegårder. Kirkegården som er åpen for gravlegging ligger langs vei 300 mellom Skjæringa og "Huset" og den andre kirkegården ligger langs vei 600 mot flyplassen.

Til § 2 Ansvar

Det vises generelt til kapittel 3 i høringsbrevet hvor forholdet mellom vedlikeholdsansvaret og kulturminneforvaltningen blir særskilt problematisert.

Til § 2, første ledd

Svalbard kirke har i forskriftsforslaget fått det overordnede ansvaret for kirkegårdene i Longyearbyen. I forhold til vedlikeholdsansvaret på kirkegården og til kirkegården som kulturminne, må henholdsvis LL og Sysselmannen således forholde seg til de retningslinjer som blir gitt av Svalbard kirke. I kirkegårdsvedtektene er dette ansvaret gitt til Svalbard kirkeråd. Kirkerådet er et rådgivende organ og ligger hierarkisk under sokneprestens avgjørelsesmyndighet. At Svalbard kirke er gitt ansvaret innebærer således at det er soknepresten som har det siste ord, og at vedkommende kan rådføre seg med Svalbard kirkeråd etter ønske. Denne endringen vil ikke endre den praksis som til nå har foreligget på området. Departementet finner det derfor hensiktsmessig å legge ansvaret til kirken som sådan.

Videre skal Svalbard kirke føre registre og kartverk. Dette innebærer ingen flere krav enn den registreringen som allerede gjøres i dag. Kirken skal også godkjenne de gravminner som ønskes oppført. Det er med andre ord kirken som til syvende og sist vil avgjøre om de regler som følger av forskriftsforslagets § 5 om gravminnene er tilfredsstilt i det enkelt tilfelle. Forslagets § 5 innebærer stor bruk av skjønn, slik at nye gravminner som oppføres vil være i tråd med resten av kirkegården og for øvrig sømmelig i sitt uttrykk.

Til § 2, annet ledd

At LL er gitt vedlikeholdsansvaret etter forslaget, inkluderer som nevnt også det økonomiske ansvaret. Departementet kan som vist over ikke se at det økonomiske ansvaret vil beløpe seg til store summer. LL avgjør selv hvordan ansvaret praktisk gjennomføres, for eksempel om Bydrift Longyearbyen vil stå for utførelsen. Departementet påpeker imidlertid at forskriftsforslaget krever regelmessig vedlikehold. Med dette menes det at det må være en regularitet over vedlikeholdet, gjerne knyttet til det vedlikeholdsbehovet som oppstår som følge av endring i årstidene.

Til § 3 Rett til grav

Til § 3, første ledd

I forslaget § 3 første ledd presiseres det at kistegrav ikke tillates

på Svalbard. Begrunnelsen for dette er at telen i bakken kan presse begravde gjenstander opp, og således føre til at legemer ikke får hvile nedgravet i jorden. Urnegrav er tillatt.

Til § 3, andre ledd

Bestemmelsen gir automatisk rett for bosatte på Svalbard til å bli begravet på kirkegård i Longyearbyen. Også dersom avdøde ikke var bosatt på Svalbard ved dødsfallet kan det i særlige tilfeller gis tillatelse til grav. "Særlige tilfeller" vil typisk være der vedkommende har nær tilknytning til Svalbard. Dette gjelder for eksempel dersom vedkommende tidligere har bodd på Svalbard eller dersom nær familie bor eller har bodd på øygruppen. Også andre tilfeller kan tenkes. Det er Svalbard kirke som i det enkelte tilfelle må vurdere om vilkåret er oppfylt.

Gravlegging på kirkegård i Longyearbyen er i utgangspunktet kostnadsfritt. For personer som ikke var bosatt på Svalbard kan det, dersom Svalbard kirke finner det nødvendig, kreves dekning av de reelle kostnadene ved gravleggingen.

Til § 4 Feste av grav

Til § 4, første ledd

Avtale om feste av grav skal som hovedregel vare i 20 år. Kun én person kan inngå festeavtale med Svalbard kirke. Festeavtalen kan utvides med ytterligere 20 år dersom to vilkår er oppfylt. For det første er det et krav om at vedkommende som innehar avtale om feste har holdt graven i hevd. Med dette menes at graven må være vedlikeholdt og stelt, blant annet ut i fra de forholdene som råder på Svalbard, jf forskriftsforslagets § 4, tredje ledd. Det er ikke beplanting på kirkegårdene, så ordinært plantestell inngår ikke. Dersom det settes ut dekorgjenstander ved spesielle anledninger plikter man imidlertid å fjerne disse, jf forslaget til forskrift § 5. Endringene i årstidene, og vær og klima krever ettersyn fra innehaveren av festeavtalen.

For det andre må ikke et forlenget feste være til hinder for driften av kirkegården eller for kirkegården som kulturminne. Endringer i planverket for kirkegården kan for eksempel innebære at fornyet feste vil være til hinder for planene. Også i forhold til kirkegården som kulturminne kan det tenkes at feste kan være til hinder. Selv om graven til en hver tid er et kulturminne, er det festeren som har ansvaret for vedlikeholdet av graven så lenge festetiden løper. Dersom det for eksempel kun er én løpende festeavtale, mens resten av kirkegården er overlatt til kulturminnevernet hos Sysselmannen på Svalbard, kan det tenkes at fornyet festeavtale kan være til hinder for en enhetlig forvaltning av kirkegården. Svalbard kirke må i det enkelte tilfelle vurdere om forlenget festeavtale vil være til hinder i slike situasjoner.

Det skal ikke betales vederlag for festeavtalen.

Til § 4, andre ledd

Bestemmelsen er en videreføring av reglene i kirkegårdsvedtektene. Da kirkegården er lite i bruk, er det ikke ønskelig å inngå forhåndsavtaler om feste av gravplass. Dette gjelder både for enkeltpersoner i sin alminnelighet og for etterlatte som ønsker å feste grav etter dødsfall. Regelen er også begrunnet i at det må avgjøres etter det aktuelle dødsfallet om vedkommende har rett til grav på kirkegården.

På motsatt side åpnes det for at det kan nedsettes urne på allerede eksisterende grav. Det kan altså ikke avgjøres før etter etterlattes dødsfall om vedkommende kan gravlegges på en eksisterende grav. Begrunnelsene er de samme her som nevnt over. Det er også tillatt med flere urner på samme gravfeste. Bestemmelsen har bare selvstendig betydning dersom to eller flere nærstående dør samtidig.

Til § 4, tredje ledd

Se kommentar til § 4, første ledd og kapittel 3 i høringsnotatet.

Til § 5 Gravminner

Bestemmelsen er en videreføring av kirkegårdsvedtektene. Reglene er dels relativt detaljerte. Det vises til forskriftsforslagets § 2 der det fremgår at Svalbard kirke skal godkjenne de gravminner som oppføres, også etter reglene i § 5.

Femte ledd gir regler for gravminner av stein. I dag er det kun trekors som er benyttet på kirkegårdene i Longyearbyen og anses dermed som hovedregelen.

Til § 6 Askeurner

Reglene i forskriftsforslagets § 6 er i samsvar med de regler som gjelder for askeurner generelt på fastlandet og er også en videreføring av kirkegårdsvedtektene.

Til § 7 Gravlegat

Det kan ikke opprettes gravlegat. Bestemmelsen er en videreføring av kirkegårdsvedtektene.

Til § 8 Spredning av aske

Bestemmelsen er materielt lik de regler som gjelder for fastlandet. Etter forslaget er det Sysselmannen som får myndighet til å gi tillatelse til askespredning på Svalbard. Dette er i tråd med tidligere praksis og med fastlandsordningen der fylkesmennene har den tilsvarende kompetansen.

Til § 8, første ledd

I forskriftsforslagetets første ledd slås det fast at askespredning ikke skal finne sted i bebygde strøk eller på områder hvor spredning vil være til sjenanse. Videre heter det at Sysselmannen kan sette vilkår for askespredningen. Disse bestemmelsene viser til de vurderinger som skal tas før det gis tillatelse til askespredning på fastlandet. Kultur- og kirkedepartementet har utarbeidet en veiledning (rundskriv F-77-00) der det blant annet fremgår på hvilken måte og hvor spredning av aske som hovedregel kan foregå. Sysselmannen skal for sin avgjørelse følge de samme kriterier. (Det gjøres generelt oppmerksom på at den nevnte veiledningen ikke er oppdatert etter lovendring hva gjelder de formelle formkravene for askespredning.)

Veiledningen problematiserer både hvor spredning av aske kan skje til sjøs og hvor det kan skje til lands. Når det gjelder askespredning i sjøen fremgår følgende av veiledningen:

"Departementet vurderer det slik at det er grunnlag for å forstå ordlyden i lovens forarbeider fleksibelt når det gjelder hvilke steder askespredning kan tillates. Dette gjelder særlig i forhold til spredning i sjøen. Det kan således være grunn til å gi tillatelse til spredning av aske i fjorder og havområder som har umiddelbar forbindelse med åpen sjø, f.eks. enkelte fjorder. Man behøver således ikke stille krav om at spredning bare kan skje "utaskjærs" slik departementet har gitt uttrykk for tidligere. Tillatelse til spredning bør allikevel ikke gis dersom det er svært mye fritidstrafikk i området, eller det er strender eller mye bebyggelse i området. Departementet vil ikke anbefale at det blir gitt tillatelse til spredning i elver og vassdrag eller i øvrig ferskvann, med unntak av steder der det er ualminnelig store vannmengder som f.eks. Mjøsa. Dersom bruken av et område er underlagt særskilte restriksjoner etter f.eks. lov om naturvern, vil dette kunne legges vekt på ved behandlingen av en søknad om askespredning."

Om askespredning på land påpekes følgende i veiledningen:

"Når det gjelder spredning over land kan departementet ikke se at det er grunn til å fastsette noen grense på antall meter over havet i forhold til at det kan skje en spredning. Det er heller områdets karakter som bør være avgjørende. Vi vil imidlertid fremheve at spredning bare bør tillates i områder som ikke er bebyggt og der området har et øde preg. [...] Også i disse tilfellene bør man ikke gi tillatelse til spredning i populære utfartsområder, da publikum vil kunne finne en slik praksis støtende."

Sysselmannen må for sin avgjørelse tilpasse disse retningslinjene til forholdene på Svalbard.

Når det gjelder adgangen til å sette vilkår, fremheves det i veiledningen at det for det første er hensiktsmessig å sette en frist for gjennomføringen av spredningen. Videre ser Kultur- og kirkedepartementet det som en svært god ordning at flere av fylkesmennene krever erklæring fra to vitner om at spredningen har funnet sted og at urnen må tilbakeleveres til krematoriet eller kirkegårdsmyndighetene. Slik sikres det at ikke asken oppbevares ureglementert og at spredningen foregår innen fastsatt frist. Sysselmannen bør på tilsvarende måte vurdere sine prosedyrer i forbindelse med fastsettelse av vilkår knyttet til tillatelse til askespredning på øygruppen.

Til § 8, andre ledd

Annet ledd viser til forskriften § 3. Henvisningen viser til at det er de personer som har rett til grav i Longyearbyen som også kan få tillatelse til askespredning på øygruppen. Hvilke avdøde personer som har rett til grav er som påpekt over gjenstand for en skjønnsmessig vurdering, på lik linje med at søknad om askespredning vil være det.

Videre er kravet til 15 års aldersgrense i samsvar med at man i følge gravferdsloven § 10 må være over fylte 15 år for å selv kunne bestemme kremasjon. Dersom nærmeste etterlatte til barn under fylte 15 år ønsker askespredning, kan imidlertid slik spredning likevel skje (med mindre Sysselmannen ikke finner andre grunner for avslag). Også dersom det på en eller annen måte kan godtgjøres at person over fylte 15 år ønsket askespredning til tross for at det ikke foreligger skriftlig erklæring, kan Sysselmannen gi tillatelse til dette. Sysselmannen må i det konkrete tilfellet avgjøre om dette ønsket synes tilstrekkelig godtgjort av avdødes etterlatte.

Til § 8, tredje ledd

I forskriftsforslagets tredje ledd er det gitt bestemmelse om at det ikke kan kreves kirkelig deltakelse ved askespredning. Også denne bestemmelsen er materielt lik fastlandsreglene. Regelen er gitt av praktiske hensyn: ofte kan spredningen skje på lite tilgjengelige steder og det ville være urimelig å kunne kreve kirkelig regi. Imidlertid vil kirken erfaringsvis bli med dersom det er ønske om dette. Soknepresten kan derfor selv bestemme om han/hun vil delta eller ei.

Forslaget inneholder også en regel om at det ikke i tillegg til askespredning kan nedsettes gravminne på kirkegården eller ved stedet for spredningen. Bestemmelsen er begrunnet i askespredningens hensikt: nettopp at asken skal tas opp i naturens eget kretsløp og ikke skal kunne gjenfinnes senere. Bestemmelsen utelukker også meradministrasjon.

Til § 9 Klage

Til § 9, første ledd

Vedtak fattet av Svalbard kirke kan påklages til Sysselmannen. Dette innebærer en endring fra kirkegårdsvedtektene. I vedtektene er det "stiftsdireksjonen" som er klageorgan. Stiftsdireksjonen består av biskopen i Nord-Hålogaland og Sysselmannen på Svalbard. Departementet er ikke kjent med at det noen gang har vært behandlet klager av dette organet eller at organet ellers har vært i funksjon. Det foreslås derfor at Sysselmannen blir klageorgan. Løsningen er også i tråd med at det på fastlandet er fylkesmennene som utfører denne funksjonen.

Til § 9, andre ledd

Vedtak fattet av Sysselmannen i tilknytning til askespredning, kan påklages til Kultur- og kirkedepartementet. Dette er i tråd med ordningen om at klage på fylkesmennenes vedtak om askespredning går til Kultur- og kirkedepartementet. På denne måten sikres det en ensartet praksis for askespredning i Norge.

Til § 10 Ikraftttredelse og endring

Forskriften trer i kraft straks. Den bygger på allerede eksisterende vedtekter eller praksis og innebærer ikke et særskilt behov for innrettelse av de berørte parter. Det er fordelaktig at Justis- og politidepartementet kan gjøre endringer i forskriften, særlig de bestemmelser som er av detaljert karakter.

Høringsinstanser

Høringssvar

Regjeringen.no

Ansvarlig for Justis- og beredskapsdepartementets sider:

Ansvarlig redaktør: Ida Dahl Nilssen

Nettredaktør: Magnus Buer

Personvernerklæring for JD

Organisasjonsnummer: 972 417 831

Post-, leverings- og besøksadresser